

2. Лукашенко А. І. Образ диявола в першій половині другого тисячоліття: історичний аналіз – Одеса, 2015. – 140 с.
3. Максименко. Ю., Синенький Д. Теоретичні засади пізнання художнього образу, 2009. – 181 с.
4. Пасічний А.М. Енциклопедичний, ілюстрований тлумачний словник-довідник – Одеса, 2005.-508 с.
5. Рассел Б. Історія західної філософії, 2002. – 248-261 с.
6. Юрченко М. О Новації художників високого ренесансу у зображенні диявола – Маріуполь, 2021. – 154 с.
7. Яворська Є. Р. Метафізичні аспекти образу Диявола в західнохристиянській середньовічній філософії – Київ, 2021. – 7 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-317-3-79>

FEATURES OF THE OPTICAL ILLUSION IN EL SEED ART PROJECT “PERCEPTION”

ОСОБЛИВОСТІ ОПТИЧНОЇ ІЛЮЗІЇ В МИСТЕЦЬКОМУ ПРОЄКТІ ЕЛЬ СІДА «СПРИЙНЯТТЯ»

Karim N. Karim H.

*Postgraduate Student at the Department
of Theory and History of Arts
National Academy of Fine Arts
and Architecture
Kyiv, Ukraine*

*аспірантка кафедри теорії
та історії мистецтва
Національна академія образотворчого
мистецтва і архітектури
м. Київ, Україна*

В ХХІ столітті відкрились можливості для творчих експериментів з ісламською каліграфією у напрямку вуличного мистецтва, пов'язано це насамперед з позитивним сприйняттям громадськості. За останні роки з'явилась низка каліграфічних стінописів в громадських місцях Лівану, Тунісу, Йорданії, Саудівської Аравії та інших країнах світу. У творчості найяскравіших представників вуличного мистецтва, таких як Вінсент Абаді Хафез (Vincent Abadie Hafez aka Zepha), Мохамед Кілані Тбіб (Mohamed Kilani Tbib aka Inkman), Язан Халвані (Yazan Halwani), Саджад Мустафа (Sajjad Mustafa), Фатіма Аль-Шаршані (Fatima Al-Sharshani) присутнє поєднання арабської писемності з латиницею, портрети з написами та різноманітні абстрактні каліграфічні композиції. Як правило, автори використовували для створення одну чи обмежену кількість фронтальних поверхонь для однієї композиції. Феноменом в

сучасному ісламському мистецтві є мистецький проєкт «Сприйняття» («Perception»), реалізований тунісько-французьким художником Ель Сідом у 2016 році в районі Маншият-Насір (Каїр, Єгипет). У цьому творі митець вперше застосував оптичні ілюзії трансформування ряду архітектурних споруд із використанням каліграфії. Згодом він розвине ідею, створивши каліграфічну композицію на дахах сільських хат та стежках у творі «Як вона» («Like Her», 2021, Непал).

Проєкт «Сприйняття» присвячений місцевим мешканцям, яких називають – *заббаліни* («сміттєві люди») через те, що їх основною діяльністю є збирання сміття зі всієї столиці, з метою сортування та подальшої переробки. Перед тим, як втілити задумане в реальність, митець обрав відповідне скупчення архітектурних об'єктів, щоб за допомогою комп'ютерної програми накласти ескіз на поверхні міських будівель. Оскільки споруди розміщені на різних відстанях один від одного, каліграфічна композиція, яка в межах паперу виглядає цілісно, під час виконання у збільшеному масштабі роздробилась на фрагменти. Завдяки точним розрахункам та добре злагодженій команді, малюнок був якісно перенесений на стіни 50-ти будинків (цегляні фасади, стіни відкритих балконів, дерев'яні віконниці, фіранки, дахи).

Каліграфічна композиція надала позитивний настрій злиденному каїрському району. Написи виконані білим кольором з межами утвореними з чорних штрихів, простір між хвилястими лініями та ромбовидними крапками розписаний у три кольори: жовтий, помаранчевий та блакитний. Зазначене кольорове вирішення є характерним прийомом у більшості композицій митця. Унікальність авторського прийому полягає в тому, що лише з гори Мокаттам (Moqattam), можна побачити цілісну композицію, варто глядачу подивитись на барвистий твір з іншої сторони вулиці, як малюнок розбігається усебіч. На створення даної композиції Ель Сід надихнувся цими словами: «Кожен, хто хоче чітко бачити сонячне світло, повинен спочатку протерти очі» [1]. Митець даним художнім твором змушує глядачів замислитись над своїми хибними уявленнями щодо певного місця та громади, зрештою зробити власний висновок та припинити поверхово оцінювати все навкруги.

Не менш цікавим є оформлення книги, опублікованої як підсумок проєкту [2]. Під час творчого процесу було утворено коло з 500-ти прямокутних коробок-футлярів для книг, поверх яких нанесено чорною лінією абриси літер, складно з'єднані між собою, після чого розписано пустоти заздалегідь продуманими кольорами. Мозаїчна композиція лише на початку створення мала цілісний вигляд, але потім розібрана на окремі частини для продажу. Кожний власник обмеженого тиражу, ніні

має унікальний екземпляр, який несе в собі не лише історію проекту, а й рукотворну частину абстрактного твору від автора.

Таким чином, створення таких масштабів абстрактної ісламської каліграфії з оптичним ефектом у міському просторі є винятковим явищем в сучасному мистецтві. Оптичний ефект, що сприяє виникненню ілюзорного уявлення у глядача плоского зображення на об'ємних елементах житлових будинків, цілісно сприймається лише з конкретної висоти та ракурсу. Вдале співвідношення абстрактних форм у поєднанні з насиченими кольорами, в оточенні однотипних будівель викликає у глядача змішані відчуття. Трансформація каліграфії з аркуша паперу на монументальний формат є відповіддю на нові виклики часу, що вимагають переосмислення форм і впровадження нових прийомів у вирішенні композиційних завдань, з метою звернення до широкої аудиторії та розв'язання конкретних проблем в суспільстві. Поширення протягом тривалого часу інформації негативного забарвлення щодо певної громади та байдуже ставлення міської влади до їх соціальних проблем, стало основним мотивом для створення даного твору. Творчість митця у сучасному мистецькому і соціально-політичному контексті має неабияке значення, адже звернуло увагу на конкретну проблему не лише місцевої громадськості – політичних експертів, представників преси, мешканців та гостей міста, – а й широкого кола читачів в мережі інтернет, викликавши дискусії щодо важливості мати виважене та неупереджене ставлення до соціального розширування в суспільстві.

Література:

1. Perception. URL: <https://elseed-art.com/perception-cairo/> (дата звернення: 09.05.2023)
2. Perception collector. URL: <https://elseed-art.com/product/perception-collector/> (дата звернення: 09.05.2023)